

KRISTIAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 > — >
 Na štvrt roka . . . . . — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Osloboditeľ.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pretože semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Vytriezvenie.

Nové cirkevno-politické zákony akosi neprinesly to ovocie, ktoré od nich páni liberáli očakávali. Miesto pokoja nastal po celej krajine neslýchaný rozboj, miesto jednoty rozpadnutie, miesto soslania soslábnutie, miesto spokojnosti všeobecné reptanie, miesto blaženosti škripanie zubov, miesto sladkého ovocia kyslé plánky.

Vytriezvenie nastúpilo po tom divokom hulákaní s ktorým páni liberáli sprevádzali najvyššie potvrdenie nových neblahých zákonov. Po nemiernej cirkevno-politickej hostine dostavil sa neočakávaný hlavy-bôl.

Veru i hlava môže boľť všetkých tých liberálnych válovníkov, ktorí v duševnej slepote a hriešnom omámení besno hnali sa za civilným párením a novými matrikami. Vysoká vláda nevie kde jej hlava stojí. So všetkých strán Uhorska tie najsmutnejšie chýry letia. Najviac zmätka a rozhorčenia nastalo v hlavnom meste krajiny, v Budapešti. Tu posávať 32 matrikulárne úrady rozličných náboženstiev odbavovali to, čo teraz 3, slovom tri štátne matričné úrady majú vybaviť.

Ký div, že hlavné mesto na toľko zachvátila všeobecná rozhorčenosť, že minister vnútra prinútený bol naložiť, aby sa štátne matriky v Budapešti rozmnožily. Ký div, že v Malompešti traja matrikári zažadovali za matrikárstvo, pretože ohromnej práci zodpovedať nemohli. To isté oznámilo sa i z Debrecína, z Koložváru a z iných väčších miest.

Krásne to teda výhľady. Nových pomocníkov, kancellistov žiadajú so všetkých strán. Vláda teraz nahliadne, že pravdu mali tí, ktorí predpovedali, že 800 tisíc zlatých nepostačí na štátne matriky, lež že treba budú nové milióny. Vytriezveť môže teraz každý verný mameľuk, každý verný válovník, ktorý sľuboval, že nové matriky mnoho výdavkov nespôsobia a len k obľahčeniu ľudu poslúžia.

Nuž, obyvateľstvo Budapešti teraz hodnoverne môže povedať dačo o tom obľahčení. Od rána do večera stáť a čas mrhať musia mnohí pri štátnych matrikách, kým rad na nich príde. No a po dedinách, tiež to ináč nejde. Mnohé dediny, ktoré dosávať v dedine mali farské matričné úrady, teraz tri i štyri hodiny unúvať sa musia ku štátnym matrikárom. Veľké to obľahčenie pravda, zvláštne v dáždi, blate a zime. Takto obľahčili nám naši mameľuci!

L'ud slovenský, pod náramnými farchami klesajúci, poďakovať sa môže za tento krásny dar svojim milým, drahým pánom ablegátom.

Chudobná, ubiedená slovač nemá čo do úst položiť, nemá čím údy svoje vyziabľe prikryť, a teraz uspokojiť a spriatelíť sa musí s novými farchami na nové vymysleniny. Veru každý pán ablegát, na slovenských stranách akú-takú zkusenosť si nadobudnuvší, uznať musí, že chudobní Slováci, ľud tento pokojný, i v biede svojej vlasti verný, nepotreboval a nežiadal si to, čo od prvého októbra zákonne do života vstúpilo.

A ľud tento tichý trpezlivo snáša i to nové bremeno, i tú náramnú farchu, ktorá mu je teraz novými zákonmi na krky zavesená. Nejde sa nezákonne búriť ľud náš slovenský, nechce sa chopiť násilensťva, lebo dobre vie, že zákony raz potvrdené, zachovávať sa musia, bárs zachovávanie ich ukrutný bôľ duši a srdcu spôsobuje.

L'ud náš slovenský tiež vytriezvel. L'ud náš budíť sa počína z toho smútneho spánku, v ktorom nesvedomito zanedbaný dávno už hľivel. L'ud náš tichý opovrhne každým násilensťvom, lebo dobre vie, že násilensťvo ku cieľu nikdy neprivedie. L'ud náš slovenský bojovať chce proti krivdám svojim, avšak bojovať chce a bude len tým spôsobom, ktorý je zákonom dovolený. V tomto boji nedá sa viac ničím odstrašiť; nedá sa zviest ani slovom, ani zlomyseľným skutkom; nedá sa omámiť sladkými slovami mameľukov, ani korhellicou, pálenkou podávanou mu od úžerných krčmárov; nechce byť nerozumným nástrojom v rukách jednotlivých závratníkov, ktoré len za plným válovom sa ženú, lež zastávať, brániť si bude práva svoje občianske zákonom zabezpečené.

My dobre vieme, že pánom mameľukom nepáči sa to, keď sa ľud slovenský k sebavedomiu občianskemu prebúdzáť počína. Mrzí ich, že voľby ablegátske po našich slovenských stranách nepôjdu tak „po šnôrke“ ako dosaváď. Bojá sa o ablegátske mandáty, preto vrešťa na nás a preto vyhlasujú nás za panslávov, za zradcov vlasti.

Takýchto už celkom otrepaných panslávských strašidiel sa viac neľakáme. L'udová strana nechce roztrhať vlasť našu, lež len to žiada si, aby všetky národnosti v Uhorsku bez urážania náboženstva a reči svojej materinskej v pokoji a svornosti nažívať môhli. My žiadame si, aby do života uvedené boly tie práva, ktoré nám 44. zákonný článok z r. 1868. zabezpečuje. My popri náboženstve kresťanskom brániť chceme i sladkú materčinu našu, a síce nie búrením proti vlasti ani proti reči úradnej maďarskej, lež zastávať si chceme materinskú reč našu spôsobom od zákona dovoleným. My vieme, že nikto neprestane byť dobrým vla-

stencom, keď sa prizná, že je Slovákom. Slováka a verný syn vlasti uhorskej! Toto dvoje sa nedá oddeliť od nás, ako duch nedá sa oddeliť od živého tela nášho.

Dal by Boh všemohúci, aby všetci kresťanskí Slováci, či katolíci, či evanjelíci porozumeli sa a podali si pomocnú ruku proti nepriateľom kresťanstva. Dal by Boh, aby v radoch ľudovej strany neohrozene zastal si i katolíci i evanjelíci slovenský, k obrane kríža a k obrane práv občianskych všetkým národom zákonne zabezpečených. Toto by bolo najkrajšie vytriezvenie Slovákov kresťanských.

Hore sa teda bratia kresťanskí! Hore sa všetci bratia slovenski! Podajte si ruky, zastaňte si pleco o pleco ako nepretržitelná reťaz. Či katolíci, či evanjelíci jedného máme nepriateľa; a nepriateľom týmto je duch beznabožstva, duch pohanstva, duch šudierskej svobodomyselnosti.

Mameľuci len jedného sa boja. Obávajú sa, že katolícki a evanjelícki Slováci prebudia sa a spoločne bránia sa budú proti liberálom; obávajú sa, že zástavy ľudovej strany chopia sa každý Slováka, či katolíka, či evanjelíka.

Bratia! ukážte im, že ste vytriezveli!

Kresťan.

POLITICKÉ CHÝRY.

Shromaždenia ľudovej strany. Na troch mestách vydržovala ľudová strana shromaždenie: v Mošoni, ľudová strana so schválenými stanovami utvorila *stoličný spolok*, o ktorý bez pochyby gróf Josef Battyányi má najväčšiu zásluhu. Služne ustrojenie sa bolo 10-ho okt. v Mošoni. Do dvora toho najväčšieho hostinca v stolici shromaždili sa živly neodvislých katolíkov, kde okrem oduševneného vodcu grófa Battyányiho, gróf Ferdinand Zichy a gróf Móric Eszterházy, Bobleter, Haydu pravotar, Rakovský komorník atď. držali dojemné reči. Shromaždenie uzavrelo s hodnosťou naspák požadovať práva katolíkom, obrániť každému slobodu svedomia, pre kresťanský ľud zachovať túto zem a slobodu. To jednohlasné ohlasenie tohoto shromaždenia, že ľudová strana bez rozdielu náboženstva a rúci sa usiluje podporovať záujmy uhorských občanov, veľmi dobrý dojem urobilo i na zadunajských protestantov!

Višňove, obec to trenčianskej stolice skrze svojho farára oznámila, že sa pripojuje k ľudovej strane.

V giriltskom okrese šarišskej stolice, 3. oktobra sa utvorila ľudová strana a tým úpine pokazila výhlady Appoňovskej strany, ktorejžto strany sa ľud posávať pridržiaval, pokým predseda tejto strany Horansky sa nevyslovil, že národná strana nepožaduje, aby sa tie urážlivé cirkevno-politické zákony zotrel.

Za týmito shromaždeniami ľudovej strany po tieto dni budú nasledovať v Rábe, vo Vašvári, v Päti-Kostoloch, v Košicách, v Zalaegersegu atď.

A silná je nádej, že jako v Šaštíne, všade sa k nej pripoja i protestanti.

Pastiersky list Mirona Romána. Miron Román nesjed. grecký metropolita v záležitosti, jako sa má previesť tá cirkevno-politická reforma, vydal pastiersky list, ohľadom obsahu srovnáva sa s pastierskym listom katolíckych biskupov. Metropolita upozorňuje svojich veriacich, že štátne zákony treba poslúchať, ale spolu prizvukuje, že to neosloboduje od povinnosti naproti cirkvi. Zvláštnu váhu klade metropolita na to, aby stránky po občianskom usporiadaní rozsobašných pravôt sa obrátili na konsistorium. Konečne hlava gréckej nesjed. cirkve *duchovných činí zodpovednými za to, aby sa veriaci pod účinkom cirkevno-politických zákonov náboženstvu neodcudzili.* Pastiersky list požaduje jednu cirkevnú ohášku a veriacich napomína, aby svoje deti *len na mena, ktoré v cirkvi sú v obyčaji, dali krstiť.*

Shabanie volebného práva. Ministerský predseda s okrúhlu hlavou totiž Bánffy, keď našo onehdy jeden úd finančného výboru dotieral, a odpovedi nemôhol vyhnúť, tak z puchora naponáhle luhal, že je to pomlúva bez zakladu, že pri popise voličov nezakonnosti sa boly staly. Sotvá že ale od neho bolo luhané, už ho vyvracuje náš dopisovateľ z Várkoňa. Vo Várkoni totiž reklamovalo 7 gazdov svoje volebné právo, ktorí majú majatok 8—9 katastrál. honov a predsa ich odmrštili; (lebo vedeli, že na protivnú stránku budú hlasovať). Oproti tomu 7 osobám poistili volebné právo, ktorí síce nemajú majatku, ale sú liberálni pási robotníci, ktorí budú hlasovať na vládnú stranu. Túto krivdu i nesvedomitý notár podporoval. Zajímavo je to, že robotníkom krásne prídavné mená dala (hlavným šinista, alyšský kompellor alebo prave mazajúci robotník). Toto všetko od Bánffyho prirodzeným sa nachádza.

Krajinský snem.

V Budapešti 21-ho oktobra 1895.

Dnes medzi mimoriadnou zajímavosťou pojednávala vyššia snemovňa už po štvrtý krát návrh o slobodnom vykonávaní náboženstva. Lavice hneď na začiatku zasadnutia boly napchané a galeriu zaujali panie z vyšších stavov, aby boly svedkami posledného boja.

Zasadnutie otvoril Josef Szlávy predseda a strážca koruny a keď oznamy predsedové vzali v známosť, vrátili sa na denný poriadok, na pojednávanie návrhu o slobodnom vykonávaní náboženstva. Hneď srazily sa stránky pri 22. §., ktorý dovoľuje beznaboženstvo; proti tomu bojoval gróf Ferdinand Zichy, zastával ho Juho Wlaššič minister to náboženstva a výučby. Po krátkych rečiach výsledok hlasovania bol tento: vyššia snemovňa so 118 hlasmi proti 111 hlasom, tedy s väčšinou 7 hlasov tento § bez premeny prijala.

23 a 24 §§. bez všetkej dohady prijali, pri 25. §. ktorý dovoľuje, aby neкто môhol vystúpiť z kresťanstva a sa obrátiť na židovskú vieru, zas gróf Ferdinand Zichy prehovoril, a navrhol, aby tento §. zotrel. Minister Wlaššič bránil tento §. a tak ho snemovňa zas so 7 hlasmi prijala.

I ostatné odseky bez všetkej premeny prijali a tak i posledná novota cirkevno-politických novôt, ačkoľvek po mnohých bojoch, vzbudiac mnohé protivensvá, prešla i vo vyššej snemovni.

Príbehy v Záhrebe.

V predošlom čísle „Kreštana“ sme boli spomenuli, že kráľ v prostredí októbra navštívil Záhreb, hlavné to mesto Chorvátska. Kráľa s veľkou slávnosťou prijali. Kráľ bol prítomný na slávnosti, keď sa zakladal základný kameň nových stredných škôl a nového divadla; po čas svojho pobytu navštívil i rozličné ústavy. So žiaľom musíme i to pripomenúť, že sa pridaly i pohoršenia. 15-ho októbra, keď kráľ navštívil srbský kostol, jaknáhle sa odtiaľ vrátil horliví chorváti, srpskú zástavu strhli s kostola a potrhali. Na druhý deň zástavu síce zas vystrčili na kostol, ale pohoršenie sa už bolo stalo; tak i so železničnej stanice trojbarvenú maďarskú zástavu strhli, a kde ju strhnúť nebolo možno, tam ju černidlom pošpinili.

16-ho októbra stalo sa to najväčšie pohoršenie. V ten deň chorvátski študenti kúpili si maďarskú zástavu, hufne išli na námestie pred sochu Jellačičovu; vydržovali tam burlivé reči; verejne kričali *pereat Bánffy*, *pereat Magyarország* (nech zahyne Bánffy, nech zahyne Uhorsko), potom maďarskú zástavu poliali petroleumom a podpálili, i rukoväť jej šablami na kúsky porúbali a spálili. Toto všetko stalo sa v prítomnosti kráľa a uhorských ministrov.

To je veru smutno, že uhorská vláda tak zle spravuje krajinu, že všade len nenávisť naproti sebe vzbudzuje. Lebo za tieto škandále nikto iný neni zodpovedný ako Bánffy. Chorváti tým pohoršením nechceli svoju nenávisť preukázať našej vlasti, ale Bánffymu a jeho vláde; úfame, že uhorský snem Bánffyhô za to prísno bude ťahať na otázku.

Ohlas zo Šaštína.

„Dolu s liberálmi!“ ozval sa pevný hlas minulú nedelu v Šaštíne. Viac ako desať tisíc veľičov sa shromaždilo, by pri posvätnom chráme božom Matky milostivej vydali vyznanie kresťanského presvedčenia. Láska ku zásadám ľudovej strany pritiahla mnohých. Krásny to bol pohľad. Tisíce ľudu rozumného stálo pred kostolom, by vyznalo pred Bohom, že za zásady kresťanstva mohutno a stále bojovať je odhodlané.

Kňazi ukázali sa dobrými vodcami. Kde sú ovce, tam má byť aj pastier. A hľa pastieri prišli s ovcami, by sa oduševnili ku boju. Liberalismus cítiac, že poslednia hodina mu bije, použije tie najväčšie nepravosti, by sa udržal. Šliape práva občianske a ľudské s nohami. Ľud shromaždený ale sa ozval: „Dolu s liberálmi!“

O dvoch hodinách otvoril zasadnutie pán Ján Molnár opät, pozdravil a stôl predsedu odovzdá pánu Josefovi Škardovi, prepoštovi šaštinskému.

Pán prepoš Škarda medzi hlučným prisvedčovaním prítomných vysvetlil cieľ shromaždenia, a otvoril zasadnutie. Nebolo konca oduševnenia, keď dr. Zelenyák

vyslanec rečnil. Jeho slová sa nám všetkým hlboko do srdca vryly. Pravda zvíťazí, a ľudova strana ide po ceste pravdy. Naše heslo je: za Boha, za ľud, za vlasť. To heslo si vštiepíme do srdca, za to budeme bojovať. Nové zákony sú proti Bohu, bo urážajú svedomie, proti ľudu, bo ťažké ťarchy kladú na jeho ramená. A kto tie ťarchy bude znášať. Börsa, to zlaté tela nie, bo neplatí dane, ale ten chudobný ľud, ktorý už temer vyžiť nemôže. Cenu obilia práve v ten čas, keď by ľud peniaze potreboval, snížili, a ťarchy zo dňa na deň mu väčšie nakladajú. Posiaľ ľud volil za besnicu a za peniaze, a preto môhol s ním jeho vyslanec tak zachádzať ako s volom, ktorého kúpil. Ľudu môj zobuď sa, nezapredaj tvoje najsvätejšie práva, ale podporuj tú vládu beznáboženskú tak, ako to ona zaslúži.

Utešenú reč držal i pán dr. Černoch opät a kanoník. Uhorsko bolo posiaľ kresťanská krajina, bolo štítom katolíctva behom minulých vekov, znak svätého kríža ozdoboval korunu, teraz ale prestalo byť kresťanským. Liberalismus sľuboval hory-doly, a miesto toho priviedol ľud na žobrácku palicu. Katolíkov povinnosť je vo verejnom živote dokázať, že sme katolíci. Naša snemovňa nebola nič inšie za minulých päť rokov, ako cirkevné shromaždenie, kde len o viere rokovali, a urážali city viery kresťanov. Nad 14 millionami kresťanov panuje hrstka liberálov (t. j. židov a pánov čili židovských sluhov). Teda kresťana svätá povinnosť je pri obecných, stoličných a krajinských voľbách na ľudí pevne kresťanských hlasovať.

Dr. Kušina odporučal prítomným zásady ľudovej strany, a vyzval ich, by už pri nasledujúcich stoličných voľbách dokázali, že zásadám ľudovej strany víťazstvo chcú vydobudnúť.

Vyrieklo shromaždenie, že prijíma návrh pána predsedu a za svoju úlohu uznáva:

1. Protestovať proti shabaniu volebného práva, a požaduje, by násilníkov dľa ich zásluhy pokutovali.
2. Prijíme a pevne sa pridržiuje zásad ľudovej strany.
3. Ustrojenie ľudovej strany vo všetkých troch okresoch
4. Zmenenie zákonov beznáboženských čili tak zvanú revisiu.
5. Katolícku samosprávu, by už prestali slobodnomurári s našim katolíckym majetkom šafáriť.

Konečne prosil požehnanie Boha všemohúceho na prácu a účinkovanie ľudovej strany, a prítomný v takom poriadku, v jakom prišli, rozešli sa domov.

Slovenskí kresťania! shromažďujte sa i na ďalej, zobuďte sa, veď hodina spásy nám svitá. Posiaľ sme nosili bremä liberálov, čili židovských privržencov. Žiadajte shromaždenie a zobuďte i pastierov. Hlas ľudu je hlas boží, víťazným heslom našim nech je: Nech žije ľudová strana, a dolu so liberalmi a židovskými sluhami!!

Ján Veverka.

Kalvíni a ľudová strana.

„Čo chce ľudová strana?“ táto knižka, základne podvrátila mnohé faošné pomlúvanie ľudovej strane namerené.

Jedon kalvínský p. tatik veľmi za podľú vyhlásil ľudovú stranu; na to ktosi vytiahne z vrecka ten menovaný sošit a do očí mu pichne: Vidím pane, že do včúl len zo židovských novín znáte ľudovú stranu; prečítajteže tento sošit a potom súďte; a veď i tento

bol kalvín. — O 2 týždne zas sa zišli tí dvaja: No ste už prečítali tú knižočku? „Hej“, znela odvef, a môžem povedať, že len ľudomil ju môhol písať, nech ho Boh požehná — do včul na ozaj ministri i ablegáti o všetko mali starosť, len o ľud nie, ktorého krvopotné mozole ich vydržujú. Teraz ale kto je nepriateľ ľudovej strany, je i ľudu nepriateľ; lebo jedine ľudová strana je uprimnou priateľkyňou ľudu tak katolíckeho, ako i evanjelického, ponevác jej jediným cieľom je to, aby táto krajina nie židovská, lež kresťanská bola.

Drahý ľudu slovenský, môžeš byť teda už i na základe slov tohoto evanjelika rád, že vládneš svojou stranou. Keď sa chceš dôkladne obznámiť so zásadmi ľudovej strany, zaopatri si u duchového túto knižtičku, „čo chce ľudová strana“ a rozmnožuj ju jedon každý, aby ani len takého kúta nebolo, kde by o nej nevedeli, však ti ju pisáreň ľudová zdarma pošle. Nápis je tento:

Pisireň ľudovej strany

v BUDAPEŠTI

VI. Podmanická ulica 8.

Len toto treba v liste vyložiť:

1. Ktorá stolica?
2. Ktorý volebný okres?
3. Ktorá obec?
4. Kde je pošta?
5. V akej reči a koľko exemplárov?

Žiadate tu knižku; vo väčšom meste, ulicu a číslo domu treba vypísať.

Boj proti viere v Uhorsku.

(Pokračovanie).

Šesť dní informovali podvodne kráľa, až konečne volky-nevolky prijal znovu Wekerleho, Csákyho a L'udovita Tiszu dovolili prepustiť, nietak ale Szilágyiho. Grófa Bethlena vyšťurali, ponevác sa spriatelil s Khuen-Hiedervárom.

Tú podmienku ale nepopustili, že s kráľovským vlivom návrhy novotné zákonmi sa musia stať, a potom vraj ticho bude v Uhorsku.

Dľa žiadosti kráľa prešly tie predlohy aj u magnátov; preto ale pokoj nenastal.

Zalostne sme videli prelomiť mravy a vieru. Kresťanstvo v Uhorsku už nemá čo očakávať od štátu. Nepriatelia hrozne s ním zachádzali všade, ešte aj na ulici. Aj samého primáša a paničky vysokého rodu oškľivo tupili na ulici na vidomo očí policajných. Nikoho nepotrestali. Jedine s tým sa mohli tešiť, že Kristus ešte viac trpel a tupený bol, aspoň budú účastní jeho slávy.

Ani tá rozhorčenosť neodňala katolíkom chuť. Nesmeli sa utiahnúť, báraj málo sily mali k boju. Radili sa, spravovali sa, lebo cítili, že je im to potrebné. Zas sa shromáždili katolíci na viac miestách a prosili kráľa, aby ten zákon nepotvrdil. To isté činili aj sedmohradskí katolíci. Smelší biskupi v listoch oslovili svoje ovce, aby sa nespustili vytrvanlivosti. Nebolo

márne unovanie a modlitba katolíkov, ponevác keď v jaseňi recepcia a beznáboženstvo hornej snemovne predostrené boly, tak odhodlano bojovali viere verní magnáti, že ony buchly. Vidno bolo, že ministri kráľa mámili, keď vpraveli, že prijatie civilného manželstva ukrotí protivníkov a založí pokoj. Vláda ale videla, že protivná strana magnatská je mocná, a v krajine všade veľký pohyb sa dvíha.

Snem zas len na chytrý prijal tie predlohy. Ablegáti sa pasovali s magnátmi. V krajne nebolo ticho. Vláda chcela, aby sa kráľ zas zamiešal do veci. V čase aj Františ Košsuth prišol do Uhorska; a tak vláda zas mohla mámiť kráľa, že jestli jej k vôli neurobí, liberálcí sa rozprchnú, a neodvisliaci do nebezpečenstva uvrhnú shodu. Dohada o rozpočte nie bez figlu zas bola do jaseňi odložená, aby kráľ nemohol sa slobodno hýbať.

Vláda chcela aby sa potvrdilo civilné manželstvo, lebo vtedy vraj magnáti sa nebudú protivíť vôle kráľa a prjmú aj ostatné predlohy. Kráľ nechcel to učiniť.

Každý statočný človek videl, že kráľ už nemá dôveru k Wekerlovi, ktorý ale predsa nechcel zaďakovať. Dorážal, aby obsiahol potvrdenie. Sám šol ku kráľovi; videl, že už nemá kreditu, a predsa nezaďakoval. Keby len to potvrdenie prišlo, si mysleli v sebe liberálcí, už by sme aj bez Wekerlu a Szilágyiho obstáli. Potvrdenie meškalo, kresťani zas počali dúfať. Vtedy sa odhodlalo ministerstvo aj ten posledný krok učiniť.

Kráľ totižto predsedoval v roku 1893. na jednej ministerskej porade; vtedy povolil vypracovanie návrhu o civilnom manželstve; oni ale vpísali do jedného punkta aj ten sľub, že im to on potvrdí, jestli ten návrh bez premeny cez oba domy snemovné preide. Oni teda doliehali, aby jeho Veličenstvo splnilo, čo dľa tej zápisnici sľúbilo. Fehérvár šol do Viedne to vykonať, čo keď sa nestane, splnomocnený bol odovzdať zaďakovanie celého ministerstva. Kráľ zákon potvrdil, ale aj ministrov shodil, Civilné manželstvo je teda zákonom.

Človek povstal proti Bohu; svoju vôľu povýšil nad Božú. Uhorsko hablo do sociálneho prevrátenia. Štát uchvatol rod; rozviazal zväzok mravov a kresťanskej viery; najprv kat. cirkev chce spustošiť sťa najtľstší stĺp kresťanstva, aby potom aj tomuto hrdlo môhol vykrútiť.

Premenu žiadame.

Hore sa ku zbroju kresťania! Hore sa za vieru a vlasť proti nepriateľovi. Bojovať chceme

šlechtno a spravodlivo, aby sme Uhorsko pre seba udržiať mohli na zemi, a svojej duši spasenie získali na nebi. Chcú nám odňať nebo i zem; vlast, ktorú sme od predkov sdedili; slovo a sľub Boží, ktoré nám Spasiteľ zanechal. Musíme vyhrať, aby sme nezahynuli. Uhorsko bude kresťanské, alebo nie.

Radši buďme Bohu poslušní, ako ľuďom. Zákon ľuďmi vyneseny, môže byť i ľuďmi prekazený. Ti ale, ktorí kresťanstvo chcú ša- bať, akú že vieru nám chcú dať? Ľud nemôže byť bez náboženstva; a čo bude zo štátu, keď si občanov bezbožnými spraví. Bezbožník zahynie; bezbožný ľud vyhynie.

My nebudeme teda spokojní s nútným civilným manželstvom. Zákon zákonite preme- níme. Neuspokojíme sa, nebudeme mlčať, nechceme mať pokoj — lebo nesmieme.

Rozumie-li liberárna vláda, čo je toto? Všetky dovolené prostriedky použijeme, aby sa tie decembrové zákony premenily, a aby tá bezbožná politika už ráz buchla.

Všetky sily vynaložíme, aby beh života v Uhorsku kresťanský bol.

Že nás sbili a väčšinu proti nám postavili, to nás nenaľaká. My vytrváme až do konca, do víťazstva. Zostaneme verní svojej viere, nenecháme sa zroniť ani v čas prenasledovania. Keď nás je málo, však nás pribudne. Keď nás premôžu, hore staneme. Ľaváci chceme byť; zakaiaľ len moc zlostníkov trvá, a vytrváme až do smrti.

Aby sa náš národ povzbavil tejto pliahy, nevšimneme si nebezpečenstvo, výhražky, vábenie, žalár. Nepomätí nás ani škrek čvargy: „Ukrižuj ho.“ Jako aj sv. Pavel v Tessalonike neohrozený bol na vzdor všetkého jedu židov, ktorí ho obsadli. Nech nás prenasledujú ž i d i i v r c h n o s t i, neľakne- me sa; a nezapreme svoju vieru, nech z nás posmech robia, jako chcú. Ano hlásať budeme v Uhorsku kresťanstvo. A keď pri voľbách buchne prvý kráľ, môžeme vyhrať druhý kráľ. Keď sa nám nepodarí v Uhorsku križ postaviť teraz, učiníme to o desať rokov. Veru učiníme. „V tomto znaku vyhráš.“

Teraz sa vláda mámi s tým, že keď sa tie veci do života zavedú, ľud sa nebude protivíť, kňazi sa učupia; bezbožnosť bude mať otvorenú cestu; aj obrezať sa bude môcť dať hockto; slovom bude po kresťanstvu. My ale sa pýtáme: vtedy načo sa narodil Kristus?

Veľmi sa oni milia. Neznajú silu križa; ani vieru neohrozenú ľudu. Akože by mol kňaz nevysluhovať sviatosti pre svetský zákon, keď mu to cirkev káže? Zo žalára budú mnohí evanjelium hlásať.

Keď sa tie zákony potvrdily, povstala ľu- dová strana. Ministerstvo Bánffyho už ju splo- denú našlo. Smutná udalosť potvrdenia teda len soslila protivné stránky.

Bánffy si pred seba vzal previesť pro- gramm Wekerlu. Ejhľa toto je už štvrté mini- sterstvo od vydania nariadenia Csákyho; všetky nasledovali radikálnu politiku, a padly do tej jamy, ktorú iným kopaly; aj Bánffy neobíde lepšie; čo že vyviedol do včulku značného.

Ako sa tešili ľaváci, že Wekerle buchol a ten slaboschopný Bánffy nasleduje po ňom; sami liberálci si ho žiadali a kráľa, aby ho prijal, prinútili. Prv ale cez päť dní vypočúval 25 mužov; a tak teda kráľ o všetkom vie dobre. V tento kráľ sa emancipoval kráľ od šepotania liberálcov, lebo aj z iných stránok a rozličných vier boli uňho ľudia.

Bánffy-ho len preto prijal, lebo mu tento sľúbil, že smerí magnátov s ablegátmi a bez urážky prevedie tie zákony.

Bánffy ale hneď znížil svoj sľub. Nariadenie odkrstenia ešte neodvolal. Katolíckych magnátov len za nosom vodil a proti ním všemožne pokračoval. Predsa buchlo beznáboženstvo. Znovu ich doniesol ta. Troch liberálcov získal od kráľa, v najnovšom čase zas dvoch do horného snemu; biskupské prázdne miesta nezaplnil. Predsa nemal istú väčšinu. Vtedy zavolať nunciusa Agliardiho na návštevu do Uhorska. Prvý útok proti nunciusovi pošol z Tiszu a z Öetveösa.

Bánffy písal Kálnokymu, že sa Agliardi mieša do vnútorných záležitostí krajiny. To Wekerle, Tisza atď. vynudrovali, mysliac si, že tak ukrotia neodvislých magnátov; lenže k pápežovi nedošla tá vec. Hrozne sa sklamali. Bánffy verejne vystúpil v sneme proti nunciu- sovi, odvolávajúc sa na Kálnokého; Kálnoky ale ostro napadol neokrúchanosť Bánffyho. Celý týždeň sa nevedelo, ktorý buchne z nich. Liberálci sa vyhrážali, že v delegácii sa vypom- stvia. Toho sa ľakol dvor aj s Kálnokym, ktorý preto ustúpil, lebo je múdrejší. Bánffy zostal aj ďalej ministerpredsedom.

Daromné boly sľuby aj výhražky; tie predlohy o recepcii a beznáboženstve zas len buchly. Z recepcie len to sa prijalo, že sú židi rovnoprávni občania, jako kresťania. Aby ale kresťan židom môhol zostať, to nemôhol Bánffy previesť.

Odložilo sa to na jaseň. Tak chcel Bánffy svojej zkáze vyhnúť.

(Dokončenie nasleduje.)

Slovo k voličom ľudovej strany v Nádaši, v Binovcách, v Bolerázi, v Hornej- a Dolnej-Krupej a Biksárde!

30-ho októbra bude v našom okrese voľba stoličného výboru. Dosiaľ sme len samých notárov a štátnych úradníkov volili; a jako sa oni o nás starali, to vám ani nemusím povedať, sami viete. Spojte sa katolícki voličia pri nastávajúcej voľbe, a zvolte si takých mužov, ktorí vaše práva pri shromaždeniach stoličných zastávajú budú. Jeden z takýchto mužov — jako som počul — vystúpi za stoličného výborníka, vel. p. Martin Kollár vám všetkým známy pán farár nádašský. Zvolajte tedy všetci jebným srdečným hlasom! Nech žije!

Jeden volič.

Osvedčenie sútrpnosti.

Z príležitosti toho nepravého súdu, ktorý zodpovedného redaktora našich novín pod zámkou, že *urazil kráľa* vyhlásil za hodného do štátneho žalára, všôbecná katolícka mienka zajakala a opravdu obsypala našu redakciu útrpnými a proti súdu proteštujúcimi listami. Mikuláš Lepsényi bol by môhol rozdraždený rozmar obecnstva použiť a na výhodu svojej záležitosti upotrebiť, ale jeho zriedkava skromnosť mu nedovolila, aby ku svojej sláve čo len i jeden riadok uverejnil. Dojímavé krásne listy odložil si na pamiatku, jakožto dôkaz všôbecnej úcty, ale nedal ich verejnosti.

Ponevác včul obžaloba neskromnosti sa ho nemôže dotknúť, my včul otvoríme tú drahocennú kopu listov, a jeden alebo druhý v našich novinách priesieme, nech vidí liberalna banda, že i katolíci znajú si uctiť svojich veľkých mužov a všeliké mamľastvo ne nechajú bez slova.

Prevelebný pán Redaktor!

Koho svet utláča a ponížuje, na toho obyčajne Pán Boh pamätá. I vy p. Redaktor zato, že ste oduševneno zastávali vec katolícku, od mocnárov ponížený ste boli medzi žalárnikov.

Však predsa ste nezostal opusteným; teraz celý katolícky svet vie o Vás a viac si Vás váži, jakby ste na stolci kráľovskom sedel.

Tieto riadky sú dôkazom i našej úcty.

V Urmíne, 1895. 24. okt.

Habakuk Kolár.

Vysokocentený prevelebný pane!

Trpeť je vec poputovania hodná; za Krista trpeť ale je vznešená a uctyplná. Ponevác vy p. Redaktor za zastávanie zásad kresť. trpíte, z toho — viem — že dostačnú potechu čerpate; predsa ale chcem i ja k nej prispeť aspoň s vyjavením svojho súcitu a sútnosti.

Vo Vrbovom

Prisažný.

Milodary.

Na útraty, ktoré vznikly preto, že hlavný redaktor našich novín: Mikuláš Lepsényi bohužiaľ bol odsúdený, milodary ráčili nám zaslat:

Jakubov: Vel. pán farár Josef Brandesky, Josef Vallo, Matúš Orth, Martin Vi. en, Katerina Spusta po 50 kr. — Prešporok: Agneš Nevria 5 zl., Anna Klokner 2 zl. — St. Gallen: Josef Mičjeta so synom Jánom 7 frankov, Martin Ježik, Ján Plevik, Štefan Dávida, Josef Kaprálik, Ondrej Mičjeta, Juro Mobilák, Pavel Kubeník po 2 frankoch — Kollarovicz: Ján Blumár 3 zl. 20 kr. — Malý Hnilec: Anna Vartovník a spolu verný čitateľa 4 zl. 40 kr. — Hálmoš: Štefan Špaidel, Peter Šatura, Lukáč Matúšek po 1 zl., Konštantin Orság, Vendelin Hanák, Marta Kormut, Terézia Gumbir po 50 kr., Kristína Špaidel, Mária Prihel po 40 kr., Ignác Moravec, Ulijana Šabó, Katerina Bošňák po 30 kr. — Josef Šatura, Ján Viskupič, Františ Dzibela po 20 kr. — Námesto: Františ Soukup 50 kr. — Borové: Josef Števíla 1 rubel. — Trenčín-Báan: Dezső Brestyenzsky. Josef Mhalik, Štefan Krajčik, Karol Lustik, Štefan Kvasznicza po 1 zl. Julia Kvasznicza, Ján Szlepka, Terézia Kobilá, Anton Torovszky, Priateľ Kresťana, Ján Verba, Josef Kubričan po 50 kr., menšia sbierka 2 zl. 35 kr. — Selmezbánya: Paula Boroska 50 kr., menšia sbierka 5 zl. 35 kr. — Baán: Františka Igaz, Mária Igaz po 1 zl., Josefa Igaz, Františ Igaz, st. Ján Igaz, ml. Ján Igaz, Josef Igaz, Vincenc Szlavka, Josef Jandak, Anton a Éva Igaz po 50 kr., menšia sbierka 50 kr. — Kassa: Biloveczky Endre 5 zl. 80 kr. — Nyitra-Zsambokrét: N. N. 1 zl., Pavel Penyaska, Karol Volek po 50 kr., Sunyala 40 kr., menšia sbierka 1 zl. — Nagy-Lévard: Koczúrek 5 zl., Ondrej Egel, Dr. Kovács, Duday Mayer po 1 zl., Bezák, Zahradka po 50 kr. — Ga'gócz: Ján Zemko a spolu čitateľa 1 zl. 40 kr. — Hodi: st. Ján Pzota 2 zl. — Kollarovicz: Štefan Treszkony, Ján Blunár, Alojz Dorušinec, Martin Huboňa po 50 kr., menšia sbierka 3 zl. 20 kr. — Gombásfalu: Josef Okal a manželka 80 kr., Spolu verní čitateľa složili 2 zl. 60 kr. — Miškolcz: Ignác Sznágyek 1 zl. — Tyerchova: Vel. p. farár Josef Kasztelovics, Josef Baránek po 1 zl., Duro Sparenga, Žofia Benyúš, Josef Vallo, Fridrich Fuchs po 50 kr., menšia sbierka 11 zl. 38 kr. — Nagy-Bitče: Josef Zaduban 1 zl. Alojz Baránek 50 kr., menšia sbierka 50 kr. — Kis-B. tče: Štefan Mikuš 50 kr. — Rovne: Ján Kosoň, Ján Žilovecz po 50 kr. — Kotešov: Josef Majstrik 50 kr.

Za poslané milodary, jako tiež za poslané útrpné riadky v mene milého mučedelníka našej svätej veci najvrúcejšie vdaky vzdávame. Požehnaj Bože štedrých darcov s nebeským i zemským požehnaním. (Pokračovanie nasleduje).

Kalendár Herkó-Pátra,

ktorý už v týchto dňoch celkom hotový bude, *nenie* k dostaniu u nás, lež u Redakcii „Herkó Pátra“, v Budapešti IV. Zsibbárus ú. 7. A preto bár aj veľmi ho odporúčame, predsa prosíme ct. čitateľov, aby si ho pod týmto nápisom pýtali, a nie nás unovali. Red.

Po zelenej dúbrove . . .

Nápev: Zo suchého javora (voda kvapká).

Po zelenej dúbrove

Dievča chodí, dievča vzdychá.

Opleckový sobášnik

Srdiečko mu mečom pichá.

Nestoň dievča smutne,

Ľudu strana dupne,

Štátny farár ujde zticha.

Ufujazdí tátošik,

Hókus-pókus, vláadne pletky.

Parom vezme attilu,

Požehnanie štátnej štetky.

Neplačže dievčička,

Sivá holubička,

Ľud vymôže práva všetky.

Švarné dcéry, matere

Modlite sa k Pánu Bohu,

By otcovia, manželi

Podporili stranu novú.

Žeby ľudu sila

Ľúpežníkov zbilá,

Katom ztala ruku, nohu.

Dhomír Polský

Výsledok civilného manželstva,

(napísal VÖRÖSVÁRY).

Asi pred 30 rokami bola v Taliansku krajina pápeža, v ktorej dobre šlo ľuďom, lebo pápež bol ich kráľom. Ľudia celého sveta navštívili pápeža, ktorých trovy do občianskych včkov vchádzaly. Papežovia náramne poklady, bohatstvá podostávali do daru, čo zas len poddaným bolo na osoh. Pri nízkej dani boli tam nádherné chrámy, výborné cesty, znamenité školy, milosrdné nemocnice, spravodlivé zákony tak, že lepší blahobyť si ľud ani myslieť nemôže, jaký bol v krajne pápeža.

Lenže človek vtedy je najmen spokojný, keď mu je najlepšie. Zlý víchor počal fúkať i v krajne pápeža, kde tiež sa našli bezbožníci, ktorí veľmi v žalúdku mali cirkev kat. Oni utvorili potajomnú spoločnosť, že ľud odvrátia od pápeža a bezbožným spravia a krajinu spustošia. Kráľ Viktor Emanuel tiež si lámal hlavu nad tým, ale len potajomno; bal sa on kresť. panovníkov. Podplatil nesvedomitých, ktorí búrili poddaných pápeža. Búriť nenie veľký kuršt. Len treba ľudu trabiť o slobode, rovnoprávnosti a osvietenosti, on sa tým viac blázní za nimi, čím menej pochopuje

z týchto vecí. Len to treba povedať, že daň sa nebude platiť, statky sa rozdelia, on hneď ide na lep.

Ľud sa naozaj dal pobúriť; a Viktor Emanuel zaujal krajinu pápeža. Nová vláda predovšetkým za ucho dala starým blahonosným zákonom. Statky sa pokradli; poklady chrámov pochvátaly. A teraz nenie ani peňazí ani tovaru; ľud je biedny, daň je 20-krát toľká, jako pod pápežom; ľud bez mravov, každý zákon je proti viere kat. nameraný. Aby ale celkom krk vykrútili nábožnosti, zaviedli občianské manželstvo. Prečítaj len nasledujúcu históriu.

V meste talianskom „Urbino“ rečenom v jednej tmavej ulici idú dvaja mužskí.

„Sto striel“ prehovorí ten je ten, „máš ti tvrdú ženu.“

„Však jej já pomôžem,“ znela odpoveď.

„Ženy by chcely, aby človek vždy pri nich sedel.“

„Nehnevaj ma, Vakrčko, kdeže je to válné shromáždzenie, radši mi to poved?“

V tom prišli pred jedon dom, na ktorom malá zástava bola vytrčená. Vošli; vo dvore bolo zástav, sudov, fláš; a jedna veľká spoločnosť bola už po hromade, keď ta dorazili Vakrčko a Kután, lebo tak sa nazývali ti dvaja, ktorých so slávnym „živio“ zavítali vnútrajši.

„Ejha — skrikne jedon — tuším Kaču chce napraviť Kután, že sem obrátil svoje kroky.“

Ach že ste vy tohoto osla dnuká pustili — zvolal Vakrčko jedovato — vždy mele s papulou, nedarmo je syn flárky; treba ho von vyhodiť, keď takých staťočných občanov, ako Kutana, obráza. Dohade koniec spravila tá okoľnosť, že práve dorazil ich vodca Riňoch, ktorý sa podakoval za priateľské privítanie, a sa vyhovárať, že nemohol skorej prísť, lebo vraj vždy mu chodia za patami kňazmi podplatení zbojníci.

Tento Riňoch búriť prišol do tohoto mestečka. Ľudia nevedeli, či to víno je sladšie, ktoré im on už dal pred týždňami merať, ači jeho podlizačné slová.

On vyskočil na stôl; a každej vety jeho koniec bol ten, že bez slobody nenie blaha.

Zakiaľ pápež je kráľom, a statky nenie sú spoločné, zatiaľ vraj prekľiatý bude ľud ubohý; teda preč s pápežom, preč s kňazmi.

Sloboda je potrebná, aby sa človek šťastlivo cítil. A preto nenie blahobyť, zakiaľ človek nemôže sa od ženy odlúčiť. Preč s kňazmi, s kostolami; ináč nebude ľud blažený.

Treba vraj rozdeliť statky, a treba zaviesť slobodné manželstvo, kričal Vakrčko. Všetci ostatní súhlasili. V tom ale hore stal Kután a takéto slová mu vystrečkovaly z úst:

Páni b.ati! Aj ja chcem aby krajina sa dobre mala; ale to môže neobsiahnuť i bez toho, žeby sme pápeža vyhнали; je on múdrejší a sbehlejší, ako hoc-ko z nás. Kto to povie teda, že on nenie za kráľa súci? Keď námestník Krista nevie riadiť krajinu, vtedy kto? A stav manželský nedá za jako snop zaviazovať a rozviazovať; mešťanosta nemá nič s manželstvom, lebo on je sviatosťou od Krista ustanovenou.

H ozný krik mu reč pretrhol. Vakrčko sa nafakal, že volačo vyvedú jeho priateľovi, a preto chytro on prevzal slovo:

Nikoho nebantujme za jeho presvedčenie, lež radši sa usilujme ho osvietiť a pravú cestu mu ukázať. Môj priateľ je knihviazač, ale preto do nich nekukať, lebo vtedy by tak prosťo neblúz-il.

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNÍK

— **Kráľ v Budapešti.** Jeho Veličenstvo navraciac sa zo Záhrebu na Gödöllö 20-ho októbra zas prišiel do hlavného mesta, kde minulú nedelu bol prítomný v predmestí Erzsébetvárosi na slávnosti keď sa základný kameň nového kostola kládol. Po tejto slávnosti zas vrátil sa na Gödöllö, ale 21-ho októbra znova prišiel do budínskeho zámku a mnohých prijal na výsluch. Odpoľudňa o 4 hodinách na osobitnom dvornom vlaku cestoval na Gödöllö.

— **Kráľovná je nemocná.** Jasnáhle nastalo mokré počasie, kráľovnu zas napadla stará choroba tak zvaný ischias, 20-ho októbra mala veľké bolesti, že treba bolo sa starať o ich liečenie. Preto kráľovna len za krátky čas sa bude zdržovať na Gödöllöve, na konci tohoto týždňa vrati sa do Viedne, kde sa dá masirovať.

— **Francúzsky veľký poslanec v Budapešti.** Lozé francúzsky to veľký poslanec vo Viedni 21-ho októbra odpoľudňa o 5 hodine s francúzskym budapeštianskym konsulom grófom Turenne navštívil ministerského predsedu baróna Dezidera Bánffyho.

— **Zradný vojak.** Nápadný príbeh vyskúmala polícia v Krakove. Chytila jedného špehuňa s jeho súdruhmi, ktorý práve chcel vážne vojenské listiny oddať rusom. Toho opovážlivca volajú Šmeidnerom. Predtým bol ohnostrojcom v Krakove pri jednom delostreleckom pluku. Pred pol rokom ukradol 500 zlatých svojmu dôstojníkovi a utiekol do Ruska, kde odporúčal sa, že bude špehuňom, jestli že rusi ho nevydajú krakovskej vrchnosti. Rusko opravdu ho vydať odoprelo. Medzitým krakovská polícia sa dozvedela, že Šmeidner s dvoma bývalými kamarátmi Hradelom a Breunrom ohnostrojci vstúpil do potyku, ktorých s veľkými síubvy naviedol, aby mu boli pomocníkmi. Úlohu mali isté listiny ukradnúť z plukovej písárne, a tiež skrze jedného tiež najatého furmana zaviesť do Ruska. Ten zámer mali previesť 17-ho októbra. Ruský furman sa dostavil o polnoci pred kasárňou; tí dvaja ohnostrojci v jednom kufre už mu i oddali tie ukradené listiny, ale medzitým prišla polícia a dobrých vtákov pochytila. Hradel ohnostrojca skrúšene už vyznal svoju vinu.

— **Stav obľahnutia v Prahe už sa skončil.** Polícia v Prahe dala na vedomie tým, spolkom, ktoré počas stavu obľahnutia účinkovať prestaly, že zas môžu započat svoju činnosť. I majatok niektorých spolkov vzali pod zátor, teraz i zátor prestal. Spolu i redakcie oslobodili tej povinnosti, aby jedon výtisk svojho časopisu, prv než výnde, oddali policii na cenzúru. O pomnutí stavu obľahnutia upovedomili obecnosť nemeckými a českými plakátmi.

— **Velikánsky prameň petroleja.** Z Baku (v Asii) sa píše, že tam objavili nové velikánske petrolejové pramene. Pramene údajne dajú denne 300000 pudov, nafty. Jestli že je to pravda, Baku prišlo k veľkým dôchodkom. V Baku sa síce mnoho petroleja dorába, že by ale takýto velikánsky prameň boli našli, to sa ešte neudalo.

— **Pápež je zdravý.** V oprotí tým chýrom, ktoré sa rozšírily o zdravostnom stave pápeža, dopisovateľ novin Pol. Corr. telegrafuje z Rínu, že svätý otec primerane svojmu vysokému veku, sa výborne cíti a je čo možno najzdravší. Chodí na prechádzku, odbavuje

svoje povinnosti a teraz zvlášte dáva mnoho výsluchov. Že je zdravý, to dokazuje i to, že vo výbore kardinálov vyslanom v záležitosti východných cirkví onehdy pol štvrtej hodiny predsedoval. Najbližšie prijme na výsluchu veľké knieža Konštantína a jeho manželku.

— **Nemoc grófa Taaffeho.** Z Ellišova sa telegrafuje: stav grófa Taaffeho teraz sa trochu zlepšil, ale ešte je vždy veľmi ťažký. Celá rodina je v Ellišove; i profesor dr. Nothnagel prišiel ta. Kráľ sa tiež z Gödöllöva telegrafične dopytoval o stave nemocného.

— **Storočná grófka.** Pred niekoľko dní prišla do Veľkého Várada jedna ctihodná pani s bielymi vlasmi na návštevu svojej vnučky. Ešte celkom bystrá prišla tam; ale unávenie cesty ju zlomilo a v kruhu svojich vnukov ticho zaspala na veky v 101 roku svojho veku. Meno tejto grófký je Rozália Kuun vydatá Cserényi.

— **Útok ná jedného prépošta.** Z Lvova sa telegrafuje: Prépošt Snagovič v Kútoch pri Kolomey v Galícii dostal onehdy uvedomenie, že prišiel na pošte pre neho jedon pak udajne že je v ňom lampa. Ponevác nič takého neočakával, vyslovil sa, že není náhylny prijať tú škatuľu. Pošta poslala tú podozrivú posielku okresnému úradu do Kolomey, kde ten obalík opatrne otvorili a našli v ňom pekelnú mašinu s jednoduchým nástrojom. Všetky znaky na to poukazujú, že posieláč toho obalíka zámýšľal útok proti prépoštovi. Štátne pravotárstvo zaviedlo vyšetrovanie.

— **Ťažkosť s novými matrikami.** V Novej Pešti zadakovali všetci matrikári. V Debrecíne výbor mestský žiada nový samostatný úrad pre matriky. Z Koložváru tiež pýtali nových kancellistov na pomoc. K tomu nový, čerstvý groš treba. K oznámeniu ohlášok požadujú obecné svedectvo o bývaní, a to stojí 3 zl. 50 kr. Páni matrikári nevedia si mnohokrát rady dať. Od farárov pýtajú pomoc a vysvetlenie. Ľudia mnohokrát nenajú matrikára doma. V Strečne (trenč. st.) jedna žena o 8. hodine ráno vybrala sa do Žiliny oznámiť smrť manžela. Mrtvolu s deťmi musela doma nechať a vrátila sa až o 3. hodinách popoludní. Niet divu, že ľud ponosuje sa na nové matriky. V zime, v sňahu, v blate, v plúšti nič niet príjemného vybrať sa na ďalekú cestu k matrikárovi. V Lužnej (lípt. st.) ľud zbúril sa proti matrikárovi. V baraňanskej st. žandármi museli brániť nové matriky. Pri Trnave sekerou, kameňmi roztrepali ohláškové tabule.

— **Smrť matrikára.** Otto Ketner, notár a matrikár v Užhorodskej, na druhý deň svojho matrikárskeho úradovania vysadnul si na koňa. Na ceste kň sa mu splašil, shodil matrikára a tak nešťastne, že matrikár mŕtvý ostal na mieste. — Ženy vravia, že to trest Boží.

— **Drotár pred matrikárom.** V Kollaroviciach (trenč. st.) jeden drotár pred cirkevným sobášom tiež sa musel ustanoviť k civilnému farárovi s opletkom. Milý drotár, posluchnúť napomenutie svojho duchovného otca, ustanovil sa pred matrikára v každodennom svojom drotárskom obleku. I nevesta jednoducho a bez venca dostavila sa. Matrikár nepekne pozeral na drotára a na jeho nepriam švárne rucho, zapísať ho ale predsa musel. — Učme sa od tohoto drotára a len v každodennom rúchu ustanovujme sa ku matrikárom na sobášny zápis. Svätocné rúcho, vence, družice patria len do kostola, kde mladoženici pred tvárou Božou večnú vernosť si prisahajú. V baraňanskej stolici jeden mladoženich bosí prišiel pred matrikára a tento, bárs napaprčeny, musel zápis sobášny vyko-

raf. Niet v tom hriechu, keď ľud náš slovenský i rúchom svojim ukiaže nevolu pri civilnom sobášnom zápise.

— **Civilný sobáš a vojsko.** Spoločný minister vojenstva veľmi do blata nahnal našich liberálov. Naši liberáli pýšili sa totižto, že nové manželské zákony úplnú jednotu utvoria medzi všetkými občanmi Uhorska, a teraz z Viedne prišiel na vojsko rozkaz, ktorý tej očakávanej jednote krky vykrútil. Minister vojenstva totiž rozkaz vydal, že ohľadom vojska dosavadne predpisy o manželstve zostávajú v platnosti, následkom čoho manželstvo u vojska len vtedy bude platné, keď bolo i pred kňazom uzavreté. Civilný sobáš teda pri vojsku není dostatočný, jako u inších občanoch, lež každý oficer musí sa dať i od kňaza sobášiť. Ešte i oficeri v rezerve a na odpočinku povinní sú od kňaza svedectvo pýtať o mravnosti svojej mladuchy, ináč nedostanú povolenie k ženbe. Z civilného sobášu teja pri vojsku nerobia si nič. Žiaden oficer kresťan nemôže si vziať židovku za ženu. Oficeri a úradníci vojaňskí opustiť musia službu, jestli sa i cirkevne nedajú sobášiť. Takto si u vojska vážia náboženstvo. Pani naši liberáli teraz pajúdia sa, že im z Viedne pretreli fúzy. Nuž ale preto nepovedia nič, lebo dobre vedia, že s vojskom nedá sa zametať. A predseda naši mameľuci vždy tárali, že i vysoké kruhy viedenské žiadali si vraj civilny sobáš.

— **Útok proti jednému arcibiskupskému palácu.** Z Lublana sa píše: Tunajší arcibiskupský palác 20-ho oktobra v noci černdlom pošpinili a tieto slová napísali na stenu: Mox pereat (Nech čím skôr zahyne.) Domnievajú sa, že sa to z pomsty stalo, pre ten pastiersky list, ktorý arcibiskup stranivá volieb duchovenstvu poslal. Ten pastiersky list údajne upozorňuje kňazov, aby kandidatúru dotiaľ neprijali, pokým neprosia arcibiskupa o radu a aby proti kňazovi alebo svetskému kandidátovi katolíckej strany nevystúpili. Konečne vystrihá kňazov, aby sa s radikálnou strankou nespôlčili, lebo že údovia tejto stránky neuznávajú auktoritu cirkve a proti biskupom vztekly boj vedú.

— **Korbáč jednej majorjky.** V časopise «Szegeři Hiradó» čítame: V Arade, jako nám píšu, veliteľ a plukovník Csikóš na ženu majora Wésziša jakúsi urážlivu poznámku urobil, o čom keď sa major dozvedel, vyvolal na súboj plukovníka, čo ale tento neprijal. Následkom čeho majorová žena v ruke s korbáčom dostavila sa na jednom officierskom shromaždení a zpotupila urážlivého plukovníka. Dva dôstojníci potom zdvorile vyvedli tú paniu zo siene. Spolu s ňou odišiel i jej muž. Keď sa veliteľ Waldstetten dozvedel, naložil súboj. Obidva súbojníci ostali bez úrazu.

— **Vojna proti ohláškovým tabulám.** Novým ohláškovým tabulám odrotovaným jakosi zle sa vedie. Vo Vitnéde (šopron. st.) rozdrúzgali ohláškovú tabulu. V Jaku (železn. st.) kamením a blatom zahádzali dom notára — matrikára i ohláškové oznamy. Noviny i to písaly, že v jednej obci priviazali ohláškovú tabulu pánu matrikárovi na chrbát a so smiechom vyprevadili matrikára z obce. V békeškejskej stolici päť matrikárov zažakovalo za službu.

— **Rabíni na porade.** V Budapešti veľkú poradu vydržovali rabíni z celej krajiny. Jednalo sa o civilnom párení. Že sa ani židom nepáči priam ten civilny sobáš, to uzatvárať možno z tej rabinskej porady; ponevác páni rabíni jednohlasne uzavreli, že židovské a talmudové zákony, židovské mená musia sa zachovávať od každého verého žida. Ďalej páni rabíni i

to vyriekli, že žida, ktorý si kresťanku vezme, nepripustia k požehnaní rabinskému. Teda židia nechcú sa s kresťanmi smiešať a nechcú tú očakávanú a vytrubovanú jednotu manželstva napomáhať a uznať. Židia zákony svoje zachovávať a kresťanom vyhýbať chcujú lež keď kresťania vieročlánky svoje spomínajú a bránia, keď židov do kostola a do rodiny kresťanskej pripúšťajú nechcú, to je už inšie. Židovské noviny vtedy hneď vrešia, a nadávajú kresťanom, že vraj neznejú lásky k bližnému.

— **Židovská hrozba.** Pod týmto záhlavím píšu Nár. Nov., ako sa jeden žid vyhrážal jedným českým novinám preto, že o židoch smelo písaly. Žid takto sa vraj vyhrážal: „Chraňte sa urobiť to ešte raz, ponevác proti takým kresťanským psom musel by som sa obrátiť o štátnu pomoc! Vy hlupáci. Či nevidíte, že čím viac hanobíte nás, tým ľahšie pomstíme sa na takej bezočivej chace? O 50 rokov ste našimi paholkami, budete nás obsluhovať, a budete radi, keď vám suché zemiaky predložíme. Dľa nášho proroka príde čas, keď všetci inoverci budú zničení, a tento čas blíži sa obrovským krokom; vtedy odplatíme vám psom, čoho ste sa na nás previnili. Nech vám nenapadne zmieniť sa o tomto liste čo i len slovom, lebo vtedy, pane redaktore, budete zavraždený verejne na ulici. To bude vašim osudom. Židia sú ešte dost smelí potrestať také násilné skutky, a beda vám, jestli neprestanete štváť ďalej. Zapamätajte si to! Herman Heller“. — Takto žid písal onomu novinkárovi. Tento ale nenalákal sa žida; list židov uverejnil, aby kresťania vedeli, ako žid dnes smýšľa.

— **Ako sa zbavili žida.** Do istej obci vo Spiši, ktorá len dľa mena poznala žida, jedného pekného rána zavítal istý židák a žiadal aby mu dovolili tam sa usadiť. Občania spierali sa, predstavenstvo však po prezkúmaní svedectví a majetkových pomerov povolilo žiadost židákovi. Usadil sa a otvoril sklep. Otváral a zatváral ho každé ráno i večer, no ušlo viac týždňov a židák nepredal ani za krajciar zápaliek. Konečne zunoval také gšefty, a dobrovoľne opustil obec.

— **Nespokojnosť kalvínov.** Počínajú sa oči otvárať i kalvínom, ktorí z počiatku veľmi podporovali cirkevno politické zákony. V Török-Sz. Miklóši obyvateľstvo zväčša kalvinské obrátilo sa na ministerium s prosbou, aby štát nežiadal od obce nové farchy na matrikára. Dal by Boh aby oči otvorily sa i všetkým kresťanom slovenským, žeby i katolíci i evanjelíci slovenskí spoločne bránili sa proti židovsko-liberálnemu beznábožstvu.

— **Upovedomenie.** *Ľudová strana* v Budaqešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednu pisareň* otvorila. a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecenstvo sa vyzýva, aby túto *pisareň* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novín, ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnú službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokolvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlu i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by neкто písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

DOPISY.

Z Krakován 10. okt. 1895.

Prevelebný pán redaktor!

U nás len sedliaci si vykajú, pánom onikáme keď ale vo vašich novinách vždy len »vy« čítame; odpustite, keď vám i ja poviem vy a nie oni. Ja v Trebaticách bývam; pretože ale v Krakovanoch som odovzdal, u p. notára môj list na pošte, preto som otitulil tento dopis z „Krakován“.

Predovšetkým Vás uctive prosím, ráčte moje riadky poopraviť, viem, že je v nich mnoho chýb; nečudujte sa nad tým, lebo však jako sprostý sedliak som len v Trebaticách dokonal svoju cvičbu; a ja veru len také halenové rúcho navliekam na seba.

Ponevác ale viem, že o takéto rozprávky, hrube nestojíte; preto sa chytím už do toho, na čom vám viac záleží.

Všelijaké známe i neznáme vidieky sa ohlašujú a vychvalujú, jako sa ľudia u nich prebudili. Ja sa nemôžem s tým pochváliť. My sme tu celkom bez vodcu; spíme, jakby sa nič nebolo v tieto poslednie časy stalo. U nás sú veľmi bohatí gazdovia, a predsa Kresťan zriedkavý hosť v našej dedine. Tí od židov vycicaní Vrbovania sa pred týždňom v kresťanskom hostinci vychvalovali, že k nim azda aj vyše tridsať Kresťanov chodí; a u nás Bohu žiaľ je to celkom na opak; vidieť, že sme my len opustení sedliaci. Hovorí sa, že je sedliak skúpy; ale ja myslím, že keby nám kto vec dobre vyložil a na srdco dorážal, vtedy predsa len by sme sa dali k dobrému aj s obetou nakloniť.

A to tým väčšia je hanba, lebo u nás by mala ľudová strana súcu pôdu, pretože naše obce sú čisto katolícke; nehubia nás iné vierovyznania. Ja čítavam „Kresťana“ aj som sa už tak moc z neho poučil, že radši si dám hlavu oholiť, jako bych ľudovej strane neverným mal zostať; čože ale vyvedie jedon halcnár, o ktorom učenci posmešne vravia; sedliak hlúpy, p. žral krúpy; veru keby ja v takom položení bol, žeby pečenky mol jesť a víno si upíjať; v našich obciach by ináč bol ľud prebudený, nebol bych sa ani pána notára tým menej pána rychtára, ktorí oba sú dobrí katolíci, ale dľa stavu sa nenôžu hrube vystaviť za vec ľudovej strany.

Ja bych ani nebol písal,*) ale keď viem, že ten chudobný oravský ľud čo robí za vieru. Také mi je ťažké moje srdco jak kameň; aspoň v týchto riadkoch som chcel svoj žiaľ vyliť, aby mi obľahčilo sa.

Ja teda prosím za odpustenie, že som jako sedliak sa vám opovážil písať; a len o to budem prosiť Boha, aby sme čím skorej aj my neboli bez vodcu a aby vám dal p. Boh veľa zdravia, žeby ste nás ešte dlho tak dobre poučovali. S Bohom. *Malý gazda.*

—
Visoka, 1895.

Prevelebný pán redaktor!

Hádam ešte nič neočuli ste o našej obci: Visokej. Z pomoci a milosti božej aj my žijeme a hýbeme sa jako nám p. Boch a naše sily žiť a pohibovať sa do-

*) Pište len aj druhý kráť; také uprimné riadky, bár sú aj chybné, vďačne ich poopravíme a uverejníme. Red.

puštajú. Buď Pánu vechnáchvála, žijeme jako kresťania katolíci v duchu a mravoch kresťanských. Je síce pravda, že aj takí liberálny vetrik niekedy zafuká k nám; a to ta n od Trenčína cez Bittču až do visockej obecnej kancelárie. Náš pan notariuš, p. Anton Hernay je dobrý katolík — ni-keď v nedelu, lebo vo sviatok aj do kostola kukne —; aj o záležitosti cirkevne sa interesuje, a zaujíma sa — rečou — aj za cirkevné práva, ale len keď je v spoločnosti kňazov; keď zas má sebe podobného zmýšľania ľudí okolo seba, vtedy je osvietenejšieho ducha, vtedy je plnokrvný liberal, a dosvedčuje, že to civilné manželstvo sa vie y a naboženstva z hola nič netýka. Jako viúte veľactený p. Redaktor, my tu máme v tejto tichučkej kysuckej obci pána notariuša, takého ktorý je pol katolík pol liberála ktorý by aj z katolíkmi rád bol v dobrom prateľstve, ale svojim liberálnym žiadosťam by tiež rad chcel zadosť učiniť. Mnonokrát sa ale stáva, že taký človek, ktorý dvom pánom v skrytosti slúži, postavený byvá jako Herkules na rozcestie. Tak sa to stalo aj z našim pánom notariušom. Ale jako to vypuklo? Nuž tak že vykuklo šidlo z vreca a vyzizlo z popod kapjenka kopytko.

Jako v celej krajine uhorskej, tak aj u nás stala sa oprava menoslovu voličov. Tento menoslov voličov aj u nás od dňa 5 ho jula v kancelarii obecnej na určený čas, z príčiny všeobecného obhliadnutia verejne vystavený bol. Ponevác ale v čas riadnych, alebo jednotlivých voleb, stoličný ústrelný výbor vydanie takého menoslovu mnohokrát odpre, a náš p. notariuš sa tak vyslovil, že on veru podobný tiež nikomu nevidá; pre ubezpečenie a z príčiny, aby sme svedeli z našich občanov katolíkov majú toto jediné právo volebné za tie mnohé farchy ktoré snášať musia, prišiel som dňa 10-ho jul. po poludni do kancelárie pána notariuša, sp. menutý menoslov obezreť a podobne na zaklade práva, ktoré dáva každému jednotlivému zákon roku 1874. XXXIII. v §. 43-tom opísať.

Na otázku, kde je menoslov voličov verejne vystavený, pán notariuš s úplnou hotovosťou mi ho do ruky podal. Keď ale uzrel, že ho začínam opisovať, naježný, priskoknúl, vytrhol mi menoslov z ruky týmto slovam: „Nedovoím vám ho opísať, lebo je súz ovské nariadenie, ktoré to zakazuje.“ Okýchnul sa až tak mu odláhlo na srdci, keď menoslov už v svojich rukach ečil, mysliac si pritom; už som úbohy menoslov môj z neposvätných rúk tohoto bezočníka ultramontana vyslobodil. Aj sa pri tom a náď troška obával, že na svetlo vyde, jakým liberálnym spôsobom je ten menoslov zhotovený. — Hn! Pan notariuško náš: nem oda — buď; tak cigáňa nederú. Vy len jedneho najvyššieho pána nad sebou znáte, a to je slúžny a jeden zákon, ten zas je: slúžnovské nariadenie. Ale v tejto našej, liberálnymi vydobitkami obľúbenej krajine uhorskej, ešte toľká pravda pruj, že aj nad pána slúžneho máme vyššieho pána, a toto je krajinský zákon vyše menovaný. Pohiboval o tom náš p. notariuš, že by som mal právo tú opovážlivosť vykonať, a menoslov opísať; preto začal zakon na ktorý som sa odvolával, a na zaklade § 43-ho menoslov od neho jednoducho žiadal vyhadávať, aby sa presvečil, či to skutočne tam stojí. Aj s jakousi ťažkou núdzou našiol slovenský preklad zákona roku 1874 ho XXXIII-ti — tam nezmazateľnými literami stálo v §. 43-tom, že každý má právo menoslov voličov po poludni od 2—6 hodín pri prítomnosti jedneho úžu predstavenstva obecného opísať. — Slovenskému neveril, lebo je tuhý, ne hrožený uhor; preto ešte pozrel ne-

mecký preklad toho istého uherského zákona, ale jako keď by práve proti nemu byly sa sprisahaly ty mrtvé litery: aj tam to isté stálo. — Konečne, keď už žiadnej inej príčiny, od písania mi odoprel, nemal, láskave a milostive mi to dovolil, ba aj svoj vlastný písací stôl mi ponuknúť, aby som snadnejšie mohol písať. Taký zákon znalec je náš pán notárius, p. Anton Harnay.

Zákon volebný XXXIII-ti priniesol roku 1874-ho krajinský snem, ktorý aj od vyššej snemovne bol prijatý a od jeho Jasnosti potvrdený. Odkiaľ má teda právo okresný slúžny tento zákon preinakšit, a svojim podriadeným niečo zákonu protivného nariadiť? To ani oni nepochopia, veľactený p. Redaktor, ale nepochopí to ani jeden človek, ktorý na rozum neochromel. Preto aby pravda na javo vyšla a nejaké svetielko osvietilo túto našu pochybnosť, verejne vyzývam pána notáriusa visockého, p. Ant. Harnayho, nech sa odsvečí verejne, a nech na nasledujúce otázky mi odpovie:

1. Ktorý slúžny mu vydal to nariadenie, na základe ktorého mi chcel opísanie menoslovu voličov odoprel?

2. Pod jakým číslom vyšlo toto slúžnovské nariadenie (to tiež má vedieť, lebo však v denníku musí byť zapísané):

3. Ktorého roku, ktorého mesiaca a ktorého dňa je vydané toto nariadenie? . . . —

Len odpovede na tieto otázky môžu tuhá tejto veci rozohnať. —

Štefan Krautmann, kaplán.

Veľká Bytča, 4. okt. 1895.

Vysokoctený pán redaktor!

U nás nové tisícročie tvoriaci veľkolepý prvý deň historického októbra bez všetkého křiku a hluku, veľice tichúčko uplynul. Nebolo potrebné, aby vojsko na vyšší rozkaz cez Bytču do Krakova maširovať muselo. Blahonesnú dobu začínajúci významný deň svätostefanskej a marianskej krajiny ani sme len s osvetlením neoslávili. Žilinci, ako očúvame, ku pozdvihnutiu slávnosti 1. októbra všetké „Zadky“ (dvorné a zadné izby) illuminovali. Ponevác ale v Zadkoch obyčajne veľmi málo, alebo nič nenie vidieť, v predkoch ale bývajúci židáci, akožto sporivý, šanujúci národ, na také zbytočné veci ani haliera neobetovali, preto celá žilinská illuminácia zle vypadá. My Bytčani nemáme Zadkov, teda ani lojovú viestu sme nemali kde vopchať. V predkoch však umiestnení židia čertovsky gazdujú, lebo im kšefty zle idú. Trebárs sa i Wekerle o tri zdechy prisahal, že s prvým dňom októbra ohromné šťastie, radosti a bohatstvá krajinu obsypú, chudáci jevrejci tak nechutno vykúkajú zo svojich práznych sklepov do rynku, ako prám na škaredú stredú.

Náš doživotne vymenovaný ablegát, pán Egreš vo svätom pokoji zúviňal do Budapešte, bez toho, žeby svojim voličom zo svojho snemovného šafárenia počet bol vydal. Nuž čože mal staručké chudačisko robiť, keď nič múdreho nevedel, ani nemohol povedať. Ale ako sa nám vidí, ani on sám nenie s tými novými zákonmi spokojný, lebo energične otriasa hlavu, že: „Ištenuček, samému sa mi to už nelúbi, na čo som hlasovať musel“. Ufujazdil teda do Budepešte, aby v ťažkých a vážnych záležitostiach krajinských i na ďalej s hlavou pracoval, karetky si zahral, na blaho vlasti popíjal, a bohatému volebnému okresu svojmu,

ktorý nevie, na čo má zbytočné kopy peňazí obracať, hlasovaním svojím o nové farchy otcovsky sa postaral.

Predošlý v Pánu (liberalizmu) zosnulý slúžny, Wanka nám naradil, aby sme kravy a teľatá miesto pasienku na žilinské katolícke shromaždenie poslali. Včufajší jeho dočasný nástupca Domanický ku zábave otvorenia kat. kruhu objednaným muzikantom sláčiky lojom namastil, aby hrať nemohli. Príčiny toho, prečo hudba sa držať nescela, majú byť vraj hazafické a znejú asi, ako; „Javorové koryto, krava mala zimnicu.“ Že vysoké uši liberálcov kat. muziku neznesú, tomu sa nedivíme. Predmierskeho dekana kopovec, akonáhle hlas zvonu začuje, hneď vyvýja. Kniežaťa Hohenloheho osli, keď len akkordy kaplnkového organu uslyšia, zaraz híkajú. Nečud teda, že i niektoré stvory božie, ktoré si liberálmi nazývajú, akýsi divný cit, akýsi vnútorný strach preníka pred hudbou, zvláštne katolíckou. Alebo snád toho sa obávali v úrade slúžnovskom, že akýsi kat odkundes by si mohol tú krásnu nótu dať zahrať.

„Hliník, Bytča, Groszwardein, diri-diri-doj-doj! Hazafické zásluhy, diri-diri-doj-doj!“ Čo však najatí, muzikanti nemohli, vykonala naša hasičská banda ktorá ponevác huslí nemala, lež len samé trúby, slávslúžnovského úradu loj v hanbe ostal.

Nuž ale kde je práca, tam je pláca. Ani Bohu darmo neslužíme. Tým menej úradníci vláde. Zásluhy hazafické liberálov musia byť odmenené. Urodenný pán Domanický de Domanic et Nikdenic obdržal dychtivo čakaný titul fýslužného. Dozaista tie lojom natrené sláčiky a paciľkovanie všeliakých domyslených a vymyslených buričstvá, tojest izgatašov nie málo prispely k tomu, že patriční predstavení zbadali svojho verného 33 stupňového liberálneho sluhu, ktorí kedysi len starosti varhanov jesenickej basiliky znašal, včul ale kusisko liberálneho neba sta ten Atlas na pleciah drží, hovorím, zbadali svojho sluhu a vzácnym titulčekom ho vyznačili. Druhý vífazoslávny člen kancelárie slúžnovskej, pán Myká-ci pisár, najnovšie vymenovaný matrikár a cibulný štátny farár, za priehry svojich vlasteneckých zásluh od kniežaťa Hohenloheho celkom zdarma tak veľiký a priestranný kvartír dostal, že len kancelária jeho od Prečína až po samú Povážsku Bystricu siaha. O kúrenie kaceilárie a vôbec celého bytu sa má vraj Koloman Tisza postarať.

Naši vznešenomyselní liberálci sa na pivo pána Balka, kat. hostinského žalujú, že ho vraj piť nemôžu, lebo ích preháňa a prešustuje, že musí v ňom byť rebarbara. Nuž my sa tomu nedivíme, že liberálcov našich všetko dráži a búri, čo je nie liberálne, teda i pivo pána Balka. Odporúčame tým nežným a jemným pánom pivo bytčanské z Popperovho pivováru. To nehurtuje tak, nedráži črevá hazafické. Ono nemá zbytok chmeľu. A pomyje z vrbových prútkov neizgatujú.

Horšie sa má vec s viršami pána Terezíka. Na tieto sa bol jeden pán liberálec až priveľmi ponosoval, že tie sa vraj už naskrz nedajú užít, lebo nemajú hazafického ducha. Židáci tomu jednoducho hovoria, že česnak. Upozorňujeme pána Terezíka, nech do svojich viršlí hodne hazafického ducha nadúcha, až len hazafickoliberalný chýr chce mať. Však česnaku je všade dosť, až nazbyt, aj tam, kde by ho veru nebolo treba.

Naše hebronské ružičky, židovské slečny sa veľice težia tým cibílnym sobášom, že si aspoň na údoch celých a nie kusých manželov vyberať môžu. A my im to srdočne doprajeme. Prosit! Však to len nenie búrenie.

Chýry kolujú, že pán inšpektor popperovského panstva, Ján Teselský zanechá úrad i Bytču, a dávno zaslúžený pokoj v Beckove bude požívať. Remeselníci, robotníci a patronátski kňazi mu šťastlivú cestu vlnujú a jeho medové, fajnové, hladké, no prázdne a lacné slovička s fonografovať dajú, aby v ušiach jeho úprimných čitateľov ako drahocenná pamiatka na večné časy zostaly.

Jedon náš intelligentný pán mešťan, ale nie matrikár, s oduševnením vbíjal na roly pracujúcim Pšurnovčanom do hlavy, jak veľká poľahoba a šťastie pre nich to cibílné manželstvo! Že vraj už nebudú tak maštné taxy brucháčom farárom za sobáše platiť. Pošetilé chudáčisko! Doista mu jedno kolečko chýbalo, keď tú prednášku držal. Tam zametá, kde nenie smetí, a pred sebou má všetko zagebuzdené. Keď v jeho kuchyni jedon téglik masti na vši a svrab v hodnote dvoch krajciarov 20—30 turákov koštuje, teda privysoký percent, to má byť niečo inšieho, to nenie farárska taxa

Pred prvým októbrom obrezaní i neobrezaní cibílni páni farári a matrikári celej gubernie trenčianskej držali kongregáciu a horlivo nótili: Veni sancte spiritus (vínový) v žilinskom nádhernom chráme sv. Folkmana. Keď úrad svoj tátošský krížom-krážom popreberali, od hlavy po päty popretriasali, keď sa ku svätým a vážnym, no ťažkým prácam nastávajúcej štátno-cibílno-liberálno-hazafickofarárskej a matickej dráhy znamenite posilnili, potúžili a osmelili, do predu vystúpil jedon vyšší gubernie úradník, ruky nad vebelníky vystrel oči k plafónu vyvrátil a zoštat enú antifónu: „Emitte spiritum tuum et creabuntur, vypustí ducha tvojho a stvorí sa“ zatiahol. Špiritusom illuminovaní vebelníci hlavu sklonili, v tvári ožiarení vyšší úradník ku každému prikrčil a v mene najmocnejšieho boha maďarskeho, pána to a stvoriteľa všetkých opleckových farárov cibílnych matrikárov, jednému každému sladkú a dlhú pusinku na pyštek vylepil. Tak sa stál krst, birmovanie a posvätenie slávnych rytierov, hrdinov a stlpov Uhorska.

Z hlavného mesta chýrečnej gubernie, z Trenčína páni hájníci a strázcovia zákonov a nestranní vysluhovatelia pravdy všetky reklamácie voličov jednoducho odvrhli a nazpät poslali. K tomu ich mali zákony a konštitúcia maďarská, ktorú len im slobodno oflinkovať, škutľovať a do zadku kopat. Menoslov voličov popisujúcim kompániam — právnejšie lúpežníckym bandám — ľahko bolo na poli volebného práva pustošiť, oprávnených voličov povyhadzovať a všeliakých obšivkárov, odkundesov, obrezancov a pudlárov, nech len liberálne smýšľali, protizákonne do listy vopchať. Spáchané nepravosti však napraviť, učinené štrby vyrovnáť, uraznej pravde zadosťučiniť ani všetky paragrafy zákonov krajinských sú nenie vstave. A toto sa vola konštitucionálna sloboda a hazafický cit. Nepredarmo maďarský názov zákona je törvény, t. j. zlomek, čo ministri, sudcovia, nadžupaní, podžupaní, slúžnovci, notári a rozličného mena liberalní uradníci dľa okolnosti a potreby popretrhajú, porozkvantujú a polámu. Keď ale zakon, čo ohradu čili múr občianskej slobody a práv poprebjali, poprelámali, na území občanov tak šafaria, ničia, hlania, humplujú slobodu a právo, cit a česť, ako barany a capy, keď sa cez plot prerýpaly, starostlivo opatrovanej zahrady byliny, kvety a iné vzácne zeleniny. Že takýmto spôsobom rozdražia city ľudu, to ich ani mak netrápi. Že trest a pomsta by za jejich zločinstvá na nich padla, toho sa ani len vo snách nelakajú. A čoby sa aj lakali? Komu Gurko gubernátor

chibát kryje, toho ani besná mať nevezme. A trenčianskej gubernie úradníčatá b z výnimky volajú Gurka de Ťzbég strýkom, svákom, ujcom, kmotrom, tesom, švagrom, tatkom a pes vie, akým ešte paromom. Že úradníčatá tieto tak bezočivo hádžu frčky voličom, na to ich uprávnily a osmelily tajné obežníky najosvietenejšieho Gurka bašu de Ťzbég. Obežníky tieto na smýšľanie voličov sa dopytovaly. Nuž a prečože? Aby keď príde v zasadnutí volebnej komissie stoličnej ku pretrasu voličov a jejich konštitucionálno-liberálnohazafický s falšovaných mien a veku, svedomitiť údovia tejže komissie mali čierne na bielom a dôležite vedeli, koho reklamáciu majú odmrštiť a koho zadržat. A trenčianski Jánošíkovia veru statočne jednali. Neliberálcom, t. j. vlasti nepriateľom pobrali práva a liberálnym šiflikárom, kozkárom a okružlaným krčmárom, trebárs i porcie nemajú zaplatené, jakožto opravdivým hazafikom dali. Hej utešená to maďarská konštitúcia a sloboda! A keby aspoň tí našej gubernie činovníci a pulkovníci nelhali, že zákony sa musia v účtivosti držať. Úctivosť oproti zákonom hlášu a oni sú tí najprvší, čo tú účtivosť ničia a opovrženou činia. Zastavateľa, dobrodincí, ochrancovia, otcovia by mali byť ľudu a jeho práv, a oni sú nepriateľmi a tyranmi svojeho poddanstva. Hej a keby Sibíriu mali, no beda nám by bolo ubohým občanom krajinským. No Sibírie nemajú a do Cecechova nás len nevyženú.

No Bože náš a Pane náš! budú to za konštitucionálne volby! Ale konštitúcia sem, konštitúcia tam, nech len dobre vypadnú. A že liberálna vlada viacej radosti bude mať z nich, ako Salavský zo svojho po krajine vandrujúceho dopisu, to je isté. Chudák Salavský! Bánffymu sa chce zalichotiť, že keď tento Agliardiho a s Agliardim samého rímskeho pápeža fokošom ovalil, s tým Uhorsku pred celým svetom neslýchanu chválu, česť a slavu vydobyl. A hľa čoho sa musel dožiť? Studené stolice s ním nesúhlasia! Studené stolice jeho ženialite zadkom sa pokloniac, šmaichľovný obežník tak energične vykopnuly, že až do Trenčína doletel, s tým odkazom, aby si ho pán Salavský schoval, že v čas volieb sa mu dobre zide na pakovanie bryndze, starej slaniny a židovských viršlí pre voličov.

V Pružine ako známo, odhalili tabuľku značiacu rodisko veľkého muža a ministra Gabriela Barošsa. Slávnostnú reč Emil Žambokréthy ablegat držal. Pán tento ako svojich voličov zočil, t k sa v duchu svojom liberálnom od hanby splašil a zaseknul, že reč nabifľovanú úplne zabudnul. V zmätku nevedel, kam z konopí. Len trel čelo, o dušu trel. A keď nič ne nohol odtiaľ vytref, s potom a d hým nosom odstúpil. No ale tak je to. Kto vysoko chce lieľať a nemá k tomu súcich krídiel, hlboko capne. A potom nenie to jedno, na sneme len s hlavou prikyvovať a jako daka modla odhlasovať, alebo pri zvláštnych slávnostiach celého publikumu pozornosť s rozumom, krásnou rečou a umeleckou prednáškou k sebe pripútať. No prítomní voliči sa i s tým uspokojili, obligátne však éljen k inším príležitostiam za zubami zadržali.

Ináč u nás všetko ticho. Sľubované fašiangy, plesy-jasi, tresky-plesky, radosti, zábavy, bohatstva, dobrobyt a iné od liberálcov poistené rozkoše a pôžitky vystaly a vystanú. Po každej hre umelo ohňovej a rakétlovej zostane iba dym, drapy papieru, popol a smrad.

Srdočná vďaka Vám, milý pán Redaktor, že ste môjmu kvodlibetu miesta poprial. Boh Všemohúci vás požchnaj! Janko s Katovej ulice.

HOSPODÁRSTVO

Chmeľ.

U nás na každom kraji, aj kde už hrozno nedozre, dá sa dorábať chmeľ. Aj zem je k tomu súca. Chmeľ sa veľmi ľahko dá dorábať; on nenie háklivý, premeny času nemajú naň veľký vliv; žiadne minoriadne choroby alebo nepriateľa ho neprenasledujú. V Hornom Uhorsku jak dobre by sa on daril, už i z toho vysvitá, že na mnohých miestach celkom divo rastie a po plotoch sa ľahá; ľahko sa rozrastá, a keď aj celkom je na seba necháný, nevyhynie, lež hojne donáša svoj strapcu podobný kvet; z toho vidno, že táto zľina všetkie klimatičné (povetria) a pôdové (zeme) pomery našej milej vlasti obľubuje.

Keď teda chmeľ už bez opatery na divo tak bujno a požiadavkam až veľmi zodpovedno (neočakávanu) sa rodí: jaká žatva, jaká hojná úroda by to musela byť, keby sa on s takou starostlivosťou dorábal ako ostatné obilie alebo sadené veci našich rôľ?!

Dorábanie chmeľu, som už spomenul nepožaduje, veľa práce. On sa vyškriabe aj na hladkú paicu, alebo na špagát, a úroda je nad všetku nádej; vinohrad, to ani primerat sa nescie, o čo viac práce dá. Ani sadením nestojá nás viac práce, jako chmeľ, ktoré predsa sú neiste, ba mnohokrát, keď sa najlepšie podaria, keď sú najbujnejšie, najmenej chosňa dajú; čo všetko pri tejto pivovej zelene príhodiť sa nemôže; ba ešte aj oračka sa dá pri ňom zašporovať.

A potom koľké zemy sú, že sadeniny nijak sa v nich nedaria, tak na pr. prutké bočiny, na ktorých obilie len také býva, jakby zimnicu malo, aj seno je tam plané, keď ho nenie jak podpušť atď: v takom páde chceli predsa nebyť povzbavení chosňa, zasadme chmeľu, ktorý až veľmi bude priateľom nášho vačku.

U nás sa predsa chmeľ ešte len kde-tu dorába, nie ale riadne. A veď pivo vždy viac a viac kinožiteľov ači piteľov počína mať, nasledujúce aj zásoby chmeľu musia v tom istom pomere riasť. Keby sme my dorábali ho, vtedy by mnohé groše v krajine zostaly, ktoré teraz za chmeľ von vyvandrojú do cudzích krajín.

Toto teda z tvojej príčiny je k odporúčaniu; a síce vyhrala by s tým krajina, lebo peniaze by v nej zostaly; vyhral by dorábateľ,

lebo tie pasiagonie, ači plešiny, ktoré ináč len taký na macochu sa slušiaci osov donášajú, celkom dobre by sa vyplácaly; konečne vyhral by s tým i sládok, lebo aspoň dovážanie by mu lacnejšie vypálilo.

To nech nenie výhovorka, že sa u nás tomu ľudia nerozumejú; mnohé veci sú neznáme, a pri pevnej dobrej vôli chytró sa ľudia s nimi obznámia.

Čachtičan.

VYOBRAZENIE

Zlosť obyčajne podobu hada navlieka na seba, aby ju nepoznali; ale i preto, lebo koža hada ľahko sa dá shodiť; a potom i príroda hada jej môže osožiť, lebo hadovi ani to neškodí, keď kilo z neho sa utne. Zlostná svobodnomyselnosť v podobe hada je vyobrazená na dnešnom obraze; s jeditým žihadlom ona pokazila každého, kto sa k nej priblížil, i sám Iud, ktorý ale keď na ratu kričal, prišol mu lev na pomoc, aby hada svobodnomyselnosťou zkantril. — Ten lev je Iudová strana, ktorá chytró si dá radu s nešvárnu židovskou svobodnomyselnosťou. Nech žije naše útočiste, nech žije strana Iudová.

ODKAZY REDAKCIE.

Všetky milodary na našu redakciu zaslané v svojom čase uverejníme; len prosíme o trpezlivosť, lebo keď by sme na raz všetky donesli, potom nič alebo veľmi málo by čitatelia dostali čítať, to sa ale nescie stať, tedy len trpezlivosť!

Naším čitateľom a vôbec všetkým katolíkom čo najvrúcnejšie odporúčame Spolok „*Svätého Adalberta*“ (Vojtecha) v Trnave, aby ho napomáhali, lebo to je jediný spolok, ktorý sa stará o duchovný pokrok slovenského katolíckeho Iudu v Uhrách, vydávajúc dobré knihy pre katolícky Iud. Včulajším Jeho predsedom je dôstojný a veľkom. Pán Šimon Klempa kanoník v Trnave.

Turčianský Sv. Martin E. F. Na vašu otázku nemôžeme Vám dať žiadnej odpovede lebo ste nenapísal, kam máme ísť sa na to dopyovať. — Vôbec mnohí sa obracajú na našu redakciu v takých, veciach, ktoré k nám nepatria. Redakcia je tak zamesknaná že sotva stačí svojim povinnosťam za dosť učiniť, preto prosíme vôbec, aby sa nikto na redakciu neobracal v takých záležitostiach, čo sa nevzfahujú na Krestana, lebo my nemôžeme sem a tam behať po meste a na veci nás sa netýkajúce sa dopytovať.

Skalický. Váš dopis nemohli sme vziať do povahy, lebo ste ho ani vlastným menom nepodpísal, ani mesta, ani dáta neudal.

Alšo-Šáp. Nógrád. stolica. J. K. Váš dopis v budúcnom čísle uverejníme.

Rajecký K. Piesní Iudovej strany máme už primnoho.

Vajnor F. M. O vašom dopise spomenom v budúcom čísle Kresťana lebo terajšie už bolo preplnené.

Pudmerice. J. N. Váš dopis príde v budúcom čísle Kresťana. Štiavnica. E. F. detto.

Lazany B. F. V budúcom čísle.

Vp. farár Š. v Lopaššove. Báraj dosť opovážlivo Vás urážajú a obviňujú za dopis »Cestujúceho« my predsa neprezradíme, kto je to. A keď aj trpíte preňho, nepripúšťajte si to k srdcu; tež jedným uchom dnuhá, druhým von nech to ide. Myslite si, že jaký človek, taká reč. Vážny muž na základe hádania vás i tak nebude obrázať. — Nechajte ich len zatiaľ hubou mlieč, zakiaľ ich dobre neopálime; potom už bude neskoro prefukovať, môžu sa im báraj líca prasknúť a pľúcové mechy zodrať. — Kto čo na silu hľadá, to on nájde. Špic nášho pera je ostrý!

Vám darmo ubližujú; Cestujúceho ale neprezradíme; to ani nežiadať od nás, lebo to na žiadosť pád neučiníme; že vy nevinnou trpíte, to nenie dostatočnou príčinou k tomu, aby sme vážnú osobu Cestujúceho vyjavili a tak nenávisť vystavili.

Tajó. K. A. Už mnohokrát sme v Kresťanovi dali na to odpoveď, že my tej knižky: »Čo chce ľudová strana?« nemáme; my sme ju len ohlašovali. Každý farár sa môže obrátiť na kancelariu ľudovej strany: »Néppárti iroda. Budapest, Podmaniczky utca 8 sz.« a dostane koľkoľvek výtiskov v ktorejkoľvek reči zadarmo. Len niektorí páni farári majú slovenskú fáru a slovenských veriacich, pýtali si navzdor tomu, knižičky v uhorskej reči, keď tedy píšú o knižičky, nech i to poznamenajú v jakej reči.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unávanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direktcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osôh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„*Dom Svätý*“ čili „*Život Tobiášov*.“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

„*Kráľovná Sv. Ruženca*.“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Kto sa chce poriadne naučiť po slovensky *písať* a vôbec reč svoju materinskú tak znať, jako sa svedčí, tomu odporúčame nasledovné diela:

1) Slovenský Pravopis od Dra. S. Czambela. K dostaniu je v Trnave u knihkupca Horovica.

2) Josef Victorins Slovakische Gramatik po nemecky. V Budapešti u Vilema Lauffer Ujvilág ulica.

3) U toho istého vydavateľa: Slovenská Mluvnica od Mráza, čisto slovenský.

Bez známosti mluvnice není možno dobre písať!

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: *Ružencová knižička*. Albána *Stolcza* *myšlienky o žoltári*. Cena jedného výtisku 15 kr.

Pod menom: „*Ježiš*“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan *Janovčík* farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„*Blahoslavený*“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.20—6.65 zl. Raž 5.70—5.80 zl. Jačmeň na krm 5.15—5.30 zl. do pálenic 5.60—6.30 zl. na váku 6.90—8.25 Oves: 5.80—6.10. Kukurica: 5.50—5.70. Proso: 5.25—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.75—11.50. Kopné semeno: 12.00—12.50.

3. Strova: Veľká biela fízula 8.50—9.00; tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.50—9.00., drobná 9.00— tarkavá 6.50—7.00. Šošovica 9.50—15. Hrach 8.50—10.00. Čistá 12—00 21.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—19. Burgyňa 1.50—1.60. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.40—2.90. Lesné a horné seno 2.40—3.40. Slama. Na postielanie: 1.40—1.50. Žup 1.60—1.80.

6. Siatie: Červená datelina 35—40. Lucerna 40—46 zl. Jarní ladník 8—9 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: a. 263 hospodárskych volov; 230 dojných kráv. Nasledovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 385—400 zl. Dojné kravy: za jeden kus 65—120 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 7547 kusov oviec Ceny: 16—23 zl. za páru, a 20—24 kr. za živý kilo. Svinový trh: za kilogram 48—49. V salašoch 10086 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 37—43. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 70—120 mc. Slanina 46—47.50., udená 50—51 zl.

Zodpovedný redaktor: Gerhard Németh.

TLAČIAREŇ
„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJÍMA.

== BUDAPEŠŤ, ==

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

 Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky splácováce.

 Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr.

Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek naridene, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarске výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.